
27.09.08

LA PETITE BANDE

SIGISWALD KUIJKEN & LAUREATEN

KONINGIN ELISABETHWEDSTRIJD

CONCERTZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Simon Van Damme

CONCERTGEBOUW

Anton Stadler: Mozarts geliefde logebroeder

De bekendste werken die Mozart voor zijn vriend en logebroeder, de klarinettist Anton Stadler, schreef, zijn ongetwijfeld het klarinetkwintet K.581, de aria's met klarinet- en bassethoornsolo in *La clemenza di Tito* K.621 en het klarinetconcerto K.622. Anton Paul Stadler (1753-1812) was samen met zijn broer Johann Nepomuk Franz (1755-1804) vermoedelijk de beste én beroemdste klarinet- en bassethoornspeler van zijn tijd. Beiden werden in 1779 op freelancebasis geëngageerd door het Weense hof en in 1782 aangesteld tot vast gesalarieerde leden van de keizerlijke blaaskapel. In 1787 werden ze overgeplaatst naar het hoforkest; Johann Stadler als eerste klarinet en Anton als tweede, niet omdat hij minder goed zou zijn, maar omdat hij ondertussen alom werd geprezen om de prachtige lage tonen die hij uit zijn klarinet wist te toveren. Het lage register van zijn instrument had hij dan ook uitgebreid met vier halve tonen. Het is voor deze 'bassetklarinet' dat Mozart zijn kwintet K.581 en zijn concerto K.622 (de originele versie is niet bewaard) schreef. Mozart kende de Stadlers al geruime tijd. Met Anton speelde hij in 1784 zelfs samen in de première van het kwintet K.452. Hij had echt een zwak voor zijn logebroeder en leende hem geregeld geld, dat zelden of nooit werd terugbetaald. Men vermoedt zelfs dat Anton, die aan chronisch geldgebrek leed, de autograaf van het voor hem geschreven kwintet K.581, dat hij creëerde op 22 december 1789 in het Weense Burgtheater, heeft verkocht tijdens zijn reis door Europa (1791-1796). Anton, die met Mozart naar Praag was afgereisd voor de première van *La clemenza di Tito* en er alle (helaas geflopte) voorstellingen speelde, bracht Mozart wel op de hoogte van de succesvolle laatste voorstelling op 30 september 1791, de dag waarop in Wenen de première van *Die Zauberflöte* plaatsvond. Stadler bleef nog in Praag om er op 16 oktober een benefietconcert te geven (hij had geld nodig voor zijn reis), tijdens hetwelke Mozarts laatste instrumentale compositie, het klarinetconcerto K.622, door hem werd gecreëerd. In 1799 ging hij met pensioen bij het hoforkest. Zijn laatste solo-optreden was voor de Tonkünstler-Sozietät in 1806.

UITVOERDERS PROGRAMMA

orkest

LA PETITE BANDE

leiding

SIGISWALD KUIJKEN

tenor

SZABOLCS BRICKNER (Eerste Prijs

Koningin Elisabethwedstrijd)

sopraan

ANNA KASYAN (Vierde Prijs

Koningin Elisabethwedstrijd)

sopraan

LAYLA CLAIRE (Laureaat Koningin

Elisabethwedstrijd)

traverso

BARTHOLD KUIJKEN

harp

SOPHIE HALLYNCK

bassetklarinet

LORENZO COPPOLA

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791),

Symfonie nr. 12 in G K.110 (1771)

- Allegro
- Andante
- Menuetto
- Allegro

Joseph Haydn (1732-1809),

uit 'Die Schöpfung' (1798)

- Recitativo: Und Gott schuf den Menschen
- Aria : Mit Würd' und Hoheit angetan (Uriel)

Wolfgang Amadeus Mozart,

uit 'Le Nozze di Figaro' (1786)

- Recitativo accompagnato: Eh Susanna novien!
- Aria: Dove sono i bei momenti (Contessa)

soliste: Layla Claire

- Recitativo accompagnato:

Giunse al fin momento

- Aria: Deh vieni non tardar (Susanna)

soliste: Anna Kasyan

- Duettino: Sull' aria ... che suave

zefiretto (Susanna, Contessa)

Wolfgang Amadeus Mozart,

Concerto in C K.299 voor fluit,

harp en orkest (1778)

- Allegro
- Andantino
- Rondo allegro

— Pauze —

Joseph Haydn,

uit 'Il Mondo della Luna' (1777)

- Duetto : Un certo ruscelletto (Clarice, Eccletico)

Wolfgang Amadeus Mozart,

uit 'Idomeneo'

(Wiener Fassung, 1786)

- Recitativo accompagnato: Odo? O sol quel che brama
- Duetto: Spiegarti non posso (Ilia, Idamante)

Wolfgang Amadeus Mozart,

uit 'Idomeneo' (1e versie,

München 1781)

- Terzetto: Pria di partir (Elettra, Idamante, Idomeneo)

Wolfgang Amadeus Mozart,

Concerto in A K.622 voor

klarinet en orkest (1791)

- Allegro
- Adagio
- Rondo allegro

Een programma dat bestaat uit een mengeling van uiteenlopende genres als opera, oratorium, symfonie en concerto, vertoont op zijn minst gezegd een grote diversiteit. Als dit al een gebrek aan uniformiteit zou betekenen, dan is dit 'gebrek' allerm minst historisch onverantwoord. Ook in de achttiende eeuw was het immers gebruikelijk dat een concert focuste op een aantal solisten en daarenboven opende met een (per definitie orkestrale) symfonie. Slechts geleidelijk ontpopte de symfonie zich van veredelde ouverture tot autonoom genre. Geschreven in Salzburg, tussen twee Italiaanse reizen in, vertoont Mozarts twaalfde symfonie kenmerken van deze evolutie die zich voltrok in verschillende muzikale centra in Europa (waaronder Mannheim en Londen, beide door het rondtrekkende gezin Mozart aangedaan). Niettegenstaande een vroeg werk bestaat ze uit vier delen, met het eerste (een uitgewerkte sonatevorm) als zwaartepunt, en inclusief een menuet dat in vroegere symfonieën nog ontbreekt.

Het concert selecteert verder uit Mozarts oeuvre en bevat momentopnames uit nagenoeg heel zijn carrière. Het *Concerto voor fluit, harp en orkest* schreef hij in Parijs, waar hij als jonge componist op zoek was naar erkenning en fortuin. Het verblijf leverde echter niet het verhoopte resultaat op en werd op de koop toe overschaduwd door de dood van zijn meegereisde moeder. Ook het genoemde dubbelconcerto wierp niet de gewenste vruchten af. De fluitspelende hertog die het werk voor hemzelf en zijn harptokkelende dochter bestelde, zou hebben nagelaten ervoor te betalen. Dat Mozart in zijn brieven de dochter, aan wie hij ook les gaf, eerst veel talent en genie toedichtte maar later bestempelde als dom en

lui, mag een uiting zijn van zijn ongenoegen. Muzikaal blijft vooral de bijzondere combinatie van harp en fluit interessant.

In 1781 ruilt Mozart het conservatieve Salzburg voor het mondaine Wenen. Aan de vooravond van die breuk met het aartsbischooppelijk hof van zijn geboortestad, ging *Idomeneo* in première in München. Het is Mozarts eerste grote opera seria, gebaseerd op een thema uit de klassieke oudheid. Om de zeegod gunstig te stemmen, zweert Idomeneo, koning van Kreta, de omineuze eed de eerste mens die hij ziet te offeren. Dat blijkt zijn bloedeigen zoon, Idamante, te zijn. Al dan niet wederzijdse gevoelens tussen de jonge prins en de als Trojaanse oorlogsbuit meegevoerde rivales Illia en Elettra stellen het drama nog scherper. Het terzet 'Pria di partir' uit de finale van het tweede bedrijf laat horen hoe Mozart muzikaal omgaat met het tragische kluwen: Idomeneo wil aan het noodlot ontsnappen door zijn nietsvermoedende zoon te doen vluchten samen met Elettra die zo haar eigen streven gerealiseerd ziet. Het plan mislukt echter en enige scènes later klinkt een liefdesduet tussen Illia en Idamante. 'Spiegarte non posso' verving het originele duet in een latere (Weense) versie waarbij de jonge prins niet langer als sopraan (castraat) maar als tenor werd gecast.

Le nozze di Figaro is de eerste van drie buitengewone opera's die Mozart componeerde in samenwerking met librettist Lorenzo da Ponte. De overvloed aan intriges en komische malversaties maakt het onmogelijk het relaas van deze 'opera buffa' hier uit de doeken te doen. Het mag echter duidelijk zijn dat de compositorische veelzijdigheid van *Le nozze* navenant is. Mozart toont zich

een geniale dramaturg door het spel even subtiel als virtuoos kracht bij te zetten met alle beschikbare muzikale middelen. Amoureuze perikelen en listen verstrengelen zich hoorbaar in een duet als 'Che soave zef-firetto' (ongeacht het sociale onderscheid tussen gravin en dienstmeid) of resulteren in een klacht als 'Dove sono i bei momenti'. De melodramatische deelname van strijkers aan het recitatief dat deze laatste aria voorafgaat, zet daarbij het karakter van de gravin muzikaal in de verf. Verder is zelfs een eenvoudige liefdesverklaring niet wat ze lijkt, wanneer Susanna haar man Figaro opzettelijk jaloers maakt door de libidineuze graaf het hof te maken ('Deh vieni non tardar').

De vocale output van tijdgenoot Haydn krijgt tegenwoordig beduidend minder aandacht dan die van Mozart. Het bekendste is misschien wel het händeliaanse oratorium *Die Schöpfung*. Haydn verwerkt het bijbelse thema van de schepping met veel compositorische verbeelding. Het verschil tussen de twee delen van de aria 'Mit würd' und Hoheit angetan' vertaalt bijvoorbeeld muzikaal de achttiende-eeuwse opvattingen over man (resoluut en krachtig) en vrouw (lieflijk en teder). Naast religieuze muziek schreef Haydn eveneens opera's. Anders dan bij Mozart gaat het echter om gelegenheidswerken, in opdracht van zijn broodheren, de prinsen van Esterházy. Financieel onafhankelijk van de smaak van het grote publiek blijven deze composities iets trouwer aan de gevestigde Italiaanse operatraditie. In het geval van *Il mondo della luna* biedt het libretto (naar Carlo Goldoni) nochtans het nodige spektakel: pure commedia dell'arte met een imaginair verblijf op de maan als centraal gegeven!

Afsluiter van dit concert is het beroemde *Klarinetconcerto*, dat Mozart in zijn laatste levensjaar componeerde. De ontwikkeling van een nieuw instrument, de bassetklarinet, door Anton Stadler, vormde de directe aanleiding voor dit staaltje van uitgebalanceerde lyriek. In vergelijking met de gewone klarinet is de tessituur van de bassetvariant met enkele noten uitgebreid in de laagte. Een algemene verrijking van de klankkleur gaat hierbij enigszins ten koste van de speeltechnische flexibiliteit. Dat heeft ertoe geleid dat transcripties voor traditionele klarinet reeds tien jaar na Mozarts overlijden op de markt kwamen en vervolgens populair bleven tot op de dag van vandaag. Qua stijl is het concerto exemplarisch voor de vanzelfsprekende evenwichtigheid van de 'klassiek' als tijdloze en universele muziektaal. De zangerige lijnen, vaak met grote melodische sprongen (een van de troeven van de klarinet), voegen daar een directe expressieve kracht aan toe.

Simon Van Damme

ORKEST

eerste viool

Sigiswald Kuijken

Jin Kim

Makoto Akatsu

Katharina Wulf

Annelies Decock

fagot

Julien Debordes

Evolène Kiener

klarinet

Lorenzo Coppola

tweede viool

Ann Cnop

Blai Justo

Masanobu Tokura

Stefaan Smagghe

harp

Sophie Hallynck

altviool

Marleen Thiers

Mika Akiha

cello

Marian Minnen

Hervé Douchy

contrabas

Elise Christiaens

fluit

Barthold Kuijken

Georges Barthel

hobo

Vinciane Baudhuin

Elisabeth Schollaert

hoorn

Helen McDougall

Olivier Picon

BIO'S

La Petite Bande werd in 1972 opgericht door Sigiswald Kuijken. Door authentieke instrumenten te gebruiken en de oude speelwijze in ere te herstellen, streeft het orkest ernaar de interpretatie en het klankbeeld van barokmuziek zo getrouw mogelijk te laten herleven, zonder in een strak academisme te vervallen. Het repertoire reikt van de Franse en Italiaanse barok over het oeuvre van Bach tot de klassieke meesters (Mozart, Haydn).

Sigiswald Kuijken behaalde een eerste prijs viool aan het Koninklijk Conservatorium Brussel. Hij is wereldwijd actief als violist, dirigent en leraar, en concerteerde sinds de jaren 1960 onder meer met Gustav Leonhardt, Frans Brüggen en René Jacobs, met zijn broers Wieland en Barthold en met Robert Kohlen. Vanuit doorgedreven onderzoek zorgt hij voor grote vernieuwingen in de historische uitvoeringspraktijk.

Szabolcs Brickner studeerde klarinet en zang aan de Franz Liszt Academie in Boedapest. Nadat hij schitterde op enkele nationale en internationale wedstrijden, won hij in 2008 de Koningin Elisabethwedstrijd voor zang. Hij trad onder meer op met het Symfonieorkest van de Munt en het Filharmonisch Orkest van Boedapest.

Naast het hoger diploma voor zang en lyrische kunst behaalde Anna Kasyan ook eerste prijzen voor piano en viool. Haar wedstrijdpalmares oogt even indrukwekkend als het operarepertoire dat ze nu al op haar naam heeft, met onder meer de rollen van

Susanna, Zerlina en Despina uit Mozarts *Da Ponte*-opera's.

Layla Claire studeerde zang aan de universiteit van Montreal. Ze werd laureaat tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd voor zang 2008, en won ook prijzen in andere internationale concours. Toekomstprojecten omvatten rollen als Susanna in *Le Nozze di Figaro* en Clothilde in *Norma*.

Aan het Koninklijk Conservatorium Brussel behaalde Sophie Hallynck de diploma's harp en kamermuziek met de grootste onderscheiding. Ze verdeelt haar tijd tussen solistisch en pedagogisch werk. Ook binnen de kamermuziek is ze actief, zoals onder meer blijkt uit een bekroonde opname van Debussy's trio-sonate met Sigiswald en Barthold Kuijken.

Barthold Kuijken studeerde fluit aan de Koninklijke Conservatoria van Brussel en Den Haag. Daarnaast specialiseerde hij zich als autodidact op de traverso, vanuit een grote interesse voor de historische uitvoeringspraktijk. Hij concerteert wereldwijd als solist, als fluitist in kamermuziekensembles en barokorkesten, en steeds vaker ook als dirigent.

Lorenzo Coppola behaalde de eerste prijs moderne klarinet aan het Conservatorium Santa Caecilia in Rome. Deze veelgevraagde musicus is medeoprichter van het ensemble Piccola Accademia en concerteerde met barokensembles als Les Arts Florissants, La Petite Bande en de Akademie für Alte Musik Berlin.

IN DE KIJKER

18-24.10.08 / Beethoven Integrale / Anima Eterna & Jos van Immerseel

Anima Eterna neemt u mee op een muzikale reis doorheen de symfonische muziek van Beethoven, die meer dan twintig jaar omvat. Beethoven evolueerde in die periode van een jonge, ambitieuze kerel tot de bedreven virtuoos die zijn individuele stempel drukte op de muziek. Een unieke kans om de evolutie in zijn oeuvre en daarmee van de muziekgeschiedenis mee te maken. Bezoek ook de fototentoonstelling over Anima Eterna in het Concertgebouwcafé. Integralepas Beethoven Integrale nu te koop: € 80-105-130.

CONCERTGEBOUWCAFE

Het Concertgebouwcafé (op de benedenverdieping van het Concertgebouw) is de ideale ontmoetingsplaats voor concertliefhebbers. Het rookvrije café met uitzicht op 't Zand is bovendien een goede plek om tijdens de dag even te verpozen of om onder vrienden te genieten van de verwenkoffie van het huis. We verwelkomen u graag in de moderne architectuur van Robbrecht en Daem. U zult er een uitgebreide wijnkaart en een ruim aanbod van lunches aantreffen. Op dagen met voorstellingen is het café altijd open.

tickets & info: www.concertgebouw.be / +32 70 22 33 02 / In&Uit, 't Zand 34, Brugge

DISCOVERYPAS
50 % KORTING VOOR JONGEREN

Region
West-Vlaanderen

BRUGGE
MUSEUMSTAD

DeMorgen
een open geest belooft meer

Knack
wekelijk
FOCUS
www.knack.be

Klara

PORT AUTHORITY

ZEEBRUGGE

Electrabel®

FLUXYS
EXCELLENCE IN GAS TECHNOLOGY

BOMBARDIER